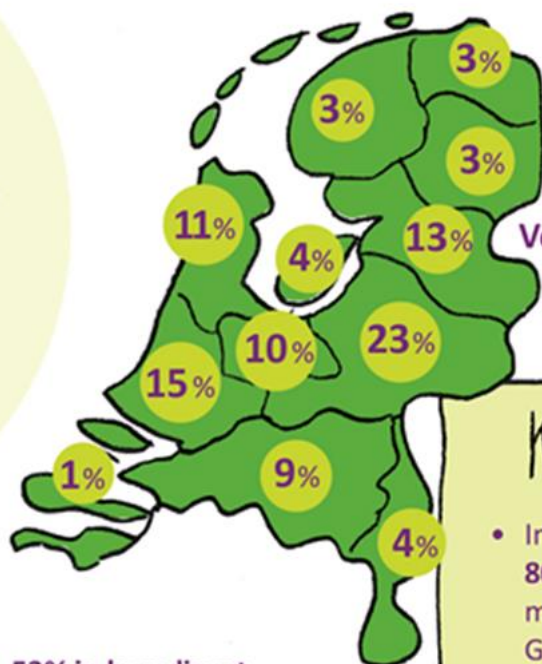

FACTSHEETGEZINSHUIZEN

2016

Verspreiding
gezinshuizen

KEURMERK

- In 2016 zijn er 80 gezinshuizen met Het Keurmerk Gezinshuizen
- www.keurmerk-gezinshuizen.nl

+50%

2.594

Inhuisgeplaatste
jeugdigen

2012 - 1.677
2014 - 1.728

→ 53% in loondienst
gezinshuizen

→ 47% in franchise gezinshuizen

70

Zorgaanbieders

2012 - 64
2014 - 68

→ 41% werkt alleen met gezinshuizen in loondienst

→ 25% werkt alleen met gezinshuizen
in franchise verband

→ 34% werkt met gezinshuizen in loondienst
en franchise gezinshuizen

+30%

Aantal Gezinshuizen

764

2012 - 479
2014 - 587

→ 60% gezinshuizen in loondienst

→ 40% samenwerkingsverband
met franchise gezinshuizen

123

Alternatieve
gezinsvormen

→ met 380
jongeren

Vooraf

Dit is de vierde Factsheet Gezinshuizen. De eerste Factsheet Gezinshuizen verscheen in 2011 en gaf een uitgebreide rapportage van de aantallen en kenmerken van gezinshuizen in Nederland. In 2012 en 2014 is er een update van de factsheet gepubliceerd. De factsheet voor u geeft de cijfers van 2016 weer en is mede mogelijk gemaakt door de Alliantie Kind in Gezin. Het Gezinspiratieplein streeft er naar de Factsheet Gezinshuizen elke twee jaar te actualiseren.

Wat is een gezinshuis?

Hoewel een eenduidige definitie van gezinshuizen ontbreekt, zijn er een aantal terugkerende elementen te ontdekken (Meeuwissen, 2011; Van der Steege, 2012; Schuurman, 2012). Op basis hiervan is in 2011 de volgende definitie van gezinshuizen geformuleerd. Om een goede vergelijking mogelijk te maken is voor deze factsheet weer gebruik gemaakt van deze definitie. In de praktijk is het begrip 'gezinshuizen' echter aan het veranderen en is er een verbreding te zien van het aanbod binnen gezinshuisachtige constructies. Om ook deze ontwikkelingen in beeld te brengen vroegen wij zorgaanbieders daarom naast data ook naar trends (zie pagina 4).

Gezinshuizen zijn een vorm van zorg voor jeugd die valt onder de Jeugdwet (tot januari 2015 Wet op de Jeugdzorg) of de AWBZ. Het is een **kleinschalige woonvorm** waar **één of meerdere jeugdigen** (meestal 3 tot 6) tussen de 0 en 24 jaar opgenomen worden in het eigen gezin van de gezinshuisouder(s). In het gezinshuis bieden gezinshuisouder(s) - op een **professionele wijze**- 24 uur per dag, 7 dagen in de week verzorging, opvoeding en begeleiding aan de jeugdigen. Minimaal één van de beide ouders ontvangt een **salaris of vergoeding** voor zijn/haar werk als gezinshuisouder.

Een belangrijk kenmerk van een gezinshuis is het bieden van een normaal gezinsleven aan het opgenomen jeugdige. De continuïteit van het gezinsleven en de aandacht en steun van de gezinshuisouders geven de jeugdigen de ondersteuning die zij nodig hebben voor hun verdere ontwikkeling. De kleinschaligheid van een gezinshuis maakt een individuele benadering van de jeugdige mogelijk. Van belang is dat er ruimte is voor de achtergrond en het netwerk van de opgenomen jeugdige, waaronder contact met de biologische ouders.

Jeugdwet steeds meer toegepast

Met de intrede van de nieuwe Jeugdwet in januari 2015 (Artikel 2.3.6), zijn gemeenten wettelijk verplicht om uithuisgeplaatste jeugdigen in huis te plaatsen: "Het college draagt er zorg voor dat de jeugdige in het geval van een uithuisplaatsing, indien redelijkerwijs mogelijk, bij een pleegouder of in een gezinshuis wordt geplaatst, tenzij dit aantoonbaar niet in het belang is van de jeugdige." Opvang in een residentiële instelling mag dus alleen nog wanneer dit aantoonbaar in het belang van de jeugdige is. Uit de factsheets blijkt dat het aantal 'inhuisplaatsingen' in gezinshuizen de afgelopen jaren fors gegroeid is.

Overzicht van gezinshuizen in Nederland

Werkwijze

Eind 2016 is het Gezinspiratieplein gestart met het verzamelen van gegevens van de gezinshuizen bij verschillende zorgaanbieders. De vorige factsheets hebben een bestand opgeleverd van zorgaanbieders met gezinshuizen, die als basis is gebruikt voor deze update. De gegevens zijn geactualiseerd door middel van internetonderzoek en middels het versturen van een online vragenlijst naar de verschillende zorgaanbieders. Aanbieders hadden tot halverwege februari 2017 mogelijkheid de vragen in te vullen.

Uiteindelijk hebben 50 van de 70 zorgaanbieders met gezinshuizen de vragenlijst ingevuld (in 2014 waren vulden 58 aanbieders de lijst in). Alle aanbieders vulden de basisgegevens in en 82% vulden ook alle aanvullende gegevens in. Met behulp van internetonderzoek, gegevens uit de vorige factsheet en nabellen zijn deze gegevens aangevuld met (basis-)data van nog eens 16 aanbieders. Met gegevens van 66 aanbieders is deze factsheet behoorlijk nauwkeurig.

Stand van zaken 2016

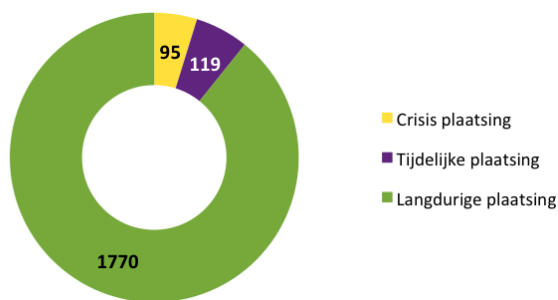
In 2016 zijn er in totaal 70 (regionale) zorgaanbieders die samen realistisch geschat tenminste 764 gezinshuizen aanbieden. Dat zijn gemiddeld 11,4 gezinshuizen per organisatie¹. In deze gezinshuizen zijn in 2016 ten minste **2.594 jeugdigen inhuisgeplaatst**, per gezinshuis gemiddeld bijna '3,5 jeugdigen'.

Van 50 van de 70 aanbieders is de data voor 2016 met zekerheid bekend. Zij vertegenwoordigen 724 gezinshuizen, waar 2.152 jeugdigen verbleven in 2016. In de rest van deze factsheet wordt, tenzij anders vermeld, de data van deze aanbieders gebruikt.

Informatie over het perspectief wat geboden is in de gezinshuizen is door 48 van de 50 deelnemende zorgaanbieders aangeleverd. Daardoor is van 1.984 plaatsingen bekend welk doel zij hadden: crisis-, tijdelijke of langdurige opvang. Het merendeel van de plaatsingen heeft een langdurig perspectief: 89,2%. Een veel kleiner deel betrof een crisis- of tijdelijke plaatsing (respectievelijk 4,8% en 6%). De cirkelfiguur op de volgende pagina geeft de aantallen weer.

¹ Berekend op basis van de aantallen per zorgaanbieder waarvan data bekend was (65 aanbieders).

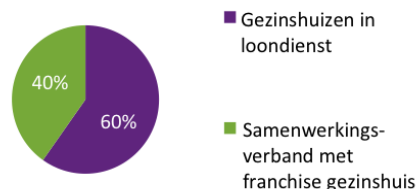
Om nog relevantere data te verkrijgen is in 2016 voor het eerst gevraagd naar het perspectief per plaatsing, in plaats van het perspectief per gezinshuis. Een gezinshuis kan namelijk zowel langdurige als bijvoorbeeld crisisopvang bieden. Deze nieuwe aanpak maakt een vergelijking met 2014 echter lastig. Wel kan gezegd worden dat het merendeel van inhuishuizen nog altijd een langdurig perspectief heeft (in 2014 werd 68,6% van de gezinshuizen hiervoor ingezet). Gezien de cijfers van 2016 zou je zelfs van een stijging kunnen spreken.

Gezinshuizen bij zorgaanbieders

Van de 724 gezinshuizen is 59,8% in loondienst bij een zorgaanbieder (433 gezinshuizen). Samen hebben zij 1.141 jeugdigen in huis in 2016. In 291 gevallen werken de zorgaanbieders samen met franchise gezinshuizen. Via deze constructie verbleven er 1.005 jeugdigen in gezinshuizen. Er is daarmee een kleine verschuiving zichtbaar naar meer samenwerkingsverbanden in franchisevorm. In 2014 was nog 65% van de gezinshuizen in loondienst, tegenover krap 60% in 2016. Ook werkten er in 2016 meer organisaties met een franchiseconstructie: 45 aanbieders tegenover 40 in 2014. Hiervan werkte 25% alleen in franchise verband en werkte 34% met beide vormen. De overige 41% werkten alleen met gezinshuizen in loondienst.

Uit de cijfers kan echter niet direct geconcludeerd worden dat er ook daadwerkelijk 291 franchise gezinshuizen in Nederland waren in 2016. In toenemende mate werken franchisenemers samen met meerdere aanbieders, waardoor er dubbelingen in dit totale aantal zitten. Om toch een indicatie te kunnen geven van het aantal gezinshuizen dat in een franchiseconstructie werkt heeft het Gezinspiratieplein de data van de drie grootste franchise organisaties (Driestroom, Gezinshuis.com en Omega) bij elkaar opgeteld. Zij hadden in 2016 samen 231 franchisegezinshuizen (respectievelijk 81, 142 en 8).

In 2016 woonden er gemiddeld 2,6 jeugdigen in een gezinshuis dat in loondienst is en gemiddeld 5 jeugdigen in een franchise gezinshuis (op basis van de 231 franchisegezinshuizen).

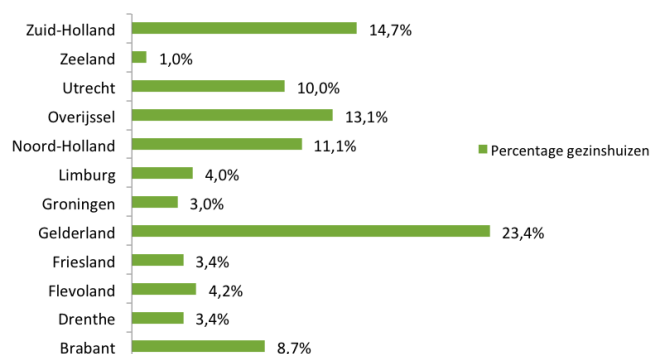

Zelfstandig opererende gezinshuizen

Naast de gezinshuizen in loondienst en de gezinshuizen die zijn aangesloten bij een (zorg-)organisatie als franchisenemer, zijn er ook gezinshuizen die volledig zelfstandig of als onderaannemer opereren. Deze gezinshuizen zijn niet eenvoudig in kaart te brengen. Het exacte huidige aantal is daardoor niet bekend. Via het Keurmerk Gezinshuizen is bekend dat er 24 van deze soortgelijk georganiseerde gezinsvormen in Nederland waren in 2016.

Geografische spreiding

Van 829 loondienstgezinshuizen en franchise samenwerkingsverbanden is de locatie bekend. De verspreiding van deze gezinshuizen over de provincies is in de figuur hieronder weergegeven.

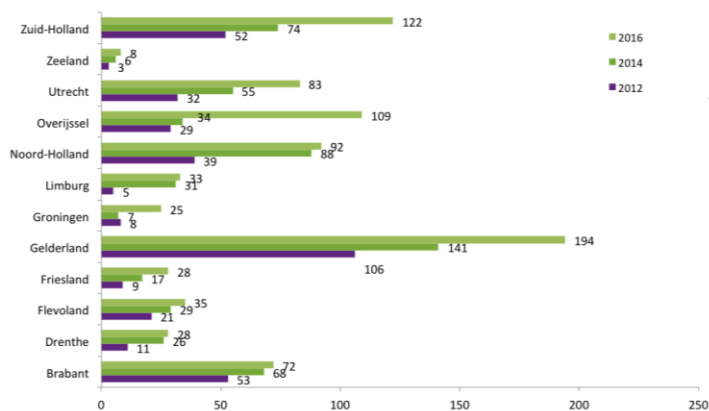
Stijging gezinshuizen en inhuishuizen en jeugdigen

Het aantal gezinshuizen is de afgelopen twee jaar met 30% gestegen. Het aantal zorgaanbieders van gezinshuizen is daarentegen nagenoeg gelijk gebleven (van 68 naar 70). Evenals voorgaande jaren zijn er nog steeds aanbieders die slechts één of twee gezinshuizen hebben. Aan de andere kant zijn er in 2016 vier organisaties met elk meer dan 40 gezinshuizen in hun zorgaanbod en nog eens vier organisaties met elk 20 tot 40 gezinshuizen.

Toename
gezinshuizen
30%

Het aantal inhuishuizen in de gezinshuizen is ten opzichte van 2014 gestegen met 50%. Een significant grotere stijging dan die van 2012 naar 2014; toen steeg het aantal inhuishuizen met 3%.

In alle provincies is er een toename te zien in het aantal gezinshuizen. Op provinciaal niveau blijft, evenals in de vorige drie factsheets, Gelderland de absolute koploper. Het aantal loondienstgezinshuizen en samenwerkingsverbanden in franchisevorm per provincie in 2012, 2014 en 2016 is te zien in onderstaand figuur.

Percentage jongeren 18-24 jaar

Nieuw in de vragenlijst voor deze factsheet was een vraag over het aandeel jongeren tussen de 18 en 24 jaar in gezinshuizen. In 2016 was 6% van de inhuusgeplaatste jeugdigen 18 tot 24 jaar oud (128 jongeren).

Verloop plaatsingen 2015

Om meer inzicht te krijgen in het verloop van plaatsingen is de zorgaanbieder gevraagd naar het verloop van de plaatsingen in 2015 (waarvoor de gegevens ten tijde van de enquête al beschikbaar waren). 44 zorgaanbieders gaven hier informatie over. In 2015 waren er bij hen 597 unieke plaatsingen. Daartegenover stonden 325 beëindigingen van plaatsingen, waarvan er 150 voortijdig werden beëindigd (uitval). Dit is 9% van het totaal aantal plaatsingen van de 44 zorgaanbieders in 2016. Bij het aantal beëindigingen zijn echter ook crisisplaatsingen meegenomen waardoor dit getal niet heel betrouwbaar is.

Wanneer er sprake was van uitval werd de zorgaanbieder gevraagd aan te geven door wie de plaatsing werd afgebroken. Voor 144 van de voortijdig beëindigde plaatsingen is dit benoemd. Van deze plaatsingen werd 19,4% eenzijdig afgebroken door de jongere, 30,6% eenzijdig afgebroken door de gezinshuisouder en 20,8% werd eenzijdig door de zorgaanbieder of voogd afgebroken (respectievelijk 28, 44 en 30 keer).

29,2% werd op een andere manier afgebroken (42 keer). Daarbij gaven de zorgaanbieders aan dat in de helft van deze situaties de beëindiging in overleg was gegaan met minimaal twee betrokken partijen, zoals de jongere, de gezinshuisouder, voogd of aanbieder. In het merendeel van de gevallen werd het besluit gezamenlijk gemaakt door alle betrokken partijen (18 keer). Andere genoemde redenen waren onder andere besluiten genomen door familie van de jongere of door het zorgteam, het overlijden van de cliënt, externe factoren, gedragsproblematiek, ziekte van de gezinshuisouder of het verhuizen van de jongere.

Trends

Voor uithuisgeplaatste jeugdigen met een residentiële indicatie bieden zorgaanbieders ook andere gezinswoonvormen. Deze voldoen niet aan de eerder gegeven definitie van gezinshuizen, maar hebben wel raakvlakken. In de vragenlijst werd hier naar gevraagd. 41 zorgaanbieders gaven een reactie. Hiervan boden 15 aanbieders geen andere of nieuwe soorten gezinsvormen aan. De 26 zorgaanbieders die dit wel deden boden samen 123 andere gezinsvormen aan in 2016, waar 380 jeugdigen verbleven.

De volgende vormen van andere of nieuwe gezinsvormen werden door meerdere zorgaanbieders genoemd:

- **Gezinshuis plus variant:** een gezinswoonvorm die meerdere malen werd benoemd door zorgaanbieders als aanvullend aanbod (of in ontwikkeling zijnde) is het zogenoemde 'gezinshuis plus'. Een gezinshuis waar er extra (pedagogische) ondersteuning is en de jongeren vaak zwaardere problematiek hebben. Deze variant werd door zes aanbieders genoemd.
- **Behandelgezinnen:** drie aanbieders benoemden de variant van behandelgezinnen.
- **Wonen nabij het gezin:** een gezinsvorm variant waarbij het kind niet bij het gezin of de begeleider in huis woont, maar wel op hetzelfde terrein. Bijvoorbeeld in de vorm van een geschakelde woning of een losse woon-unit. Vaak wordt deze vorm geboden aan jongeren ouder dan 18 jaar, waar zij zelfstandig (leren) wonen, maar wel 24 uur per dag ondersteuning ter beschikking hebben. Deze vorm wordt ook gebruikt om jeugdigen op te vangen met een beperking of moeilijk gedrag, en die niet in een regulier gezin passen maar wel baat hebben bij een vaste opvoeder. Deze vorm werd door vijf zorgaanbieders genoemd.
- **Vaste maar roterende medewerkers:** twee zorgaanbieders gaven aan te experimenteren met een gezinswoonvorm met vaste, maar roterende medewerkers (bijvoorbeeld 1 week op en 1 week af).
- **Gezinsgroepen:** gezinsvormen waar meer dan zes jeugdigen verblijven. Twee keer genoemd door aanbieders.

Daarnaast werden ook nog gezinswoonvormen benoemd zoals het combineren van gezinshuis- en pleegzorg binnen één gezin en het inzetten van meeleef- of uitwijkgezinnen. Ook werden gezinsvormen genoemd met als doel observatie of perspectiefbepaling. Tot slot werden er ook gezinsvormen genoemd die zich richten op een specifieke doelgroep: moeder en kind, tieners, (jong-)volwassenen, LVB en orthopsychiatrie. Deze doelgroepen werden al dan niet genoemd in combinatie met een specifieke gezinswoonvorm.

Cijfers 2016 in relatie tot voorgaande jaren

Het landelijk onderzoek dat in 2011 plaatsvond voor de eerste Factsheet Gezinshuizen, leverde een uitgebreid beeld op van de gezinshuissector, met veel specifieke kenmerken van gezinshuizen, gezinshuisouders en de jeugdigen in het gezin. Zo bleek dat 90% van de gezinshuisouders samenwoont met een partner, gezinshuisouders gemiddeld 47 jaar oud zijn en dat 60% van hen ook eigen kinderen heeft. De inhuisgeplaatste jeugdigen hadden een gemiddelde leeftijd van 12 jaar. Een meerderheid van de inhuisgeplaatste jeugdigen is van Nederlandse afkomst en iets meer dan de helft volgde speciaal onderwijs. Meer informatie over de kenmerken is te vinden in de [Factsheet Gezinshuizen 2011](#). De kengetallen van 2012 en 2014 zijn te lezen in de [Factsheet Gezinshuizen 2012](#) en de [Factsheet Gezinshuizen 2014](#).

	Aantal zorgaanbieders:	Aantal gezinshuizen:	Aantal inhuisgeplaatste jeugdigen:
2011	62	389	1.362
2012	64	479	1.677
2014	68	587	1.728
2016	70	764	2.594

Het aantal zorgaanbieders van gezinshuizen steeg de afgelopen jaren gestaag; met 8 nieuwe aanbieders in 5 jaar tijd. De aanbieders komen uit verschillende sectoren: de provinciale jeugdzorg, de jeugd-ggz en de zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jeugdigen (AWBZ).

Bij het aantal gezinshuizen is een grote groei waar te nemen: in 2012 en 2014 een groei van 23% en in 2016 zelfs een toename van 30%. Daarmee ging het gemiddeld aantal gezinshuizen per aanbieder van circa 6 in 2012 naar 11,4 in 2016.

Ook bij het aantal inhuisgeplaatste jeugdigen is een flinke toename te zien: in 2012 werden ongeveer 1.677 jeugdigen inhuis geplaatst in een gezinshuis en in 2014 waren dit er 1.728. In 2016 zijn dit er 2.594. Een forse toename dus: 50% meer inhuisgeplaatste jeugdigen in een gezinshuis ten opzichte van 2014.

Wanneer we kijken naar de geografische spreiding bevonden zich in alle jaren de minste gezinshuizen in Zeeland en de meeste in Gelderland.

Bronvermelding

Brochure over gezinshuizen: de kracht van het gewone leven (2014). *Stelselwijziging jeugd*.

Gezinshuizen in Nederland, de aantallen in 2012. Aanvulling op de Factsheet Gezinshuizen 2011 (2013). *Gezinspiratieplein*.

Factsheet Gezinshuizen, de aantallen in 2014 (2015). *Gezinspiratieplein*.

Colofon

© April 2017, Gezinspiratieplein.

Gezinspiratieplein

Het Gezinspiratieplein is een kennisplatform voor gezinnen met inhuisgeplaatste jeugdigen: pleeggezinnen, gezinshuizen, jeugdzorgboerderijen en soortgelijke woonvormen en hun begeleiders. Het Gezinspiratieplein biedt opleidingsmogelijkheden, doet onderzoek, ontwikkelt kennisproducten en organiseert bijeenkomsten voor het delen van kennis en ervaring. Zo wil Gezinspiratieplein een bijdrage leveren aan het versterken van het draagvermogen van de pleeg- en gezinshuisouders en aan de kwaliteitsverbetering van de opvang van inhuisgeplaatste jeugdigen in gezinsvormen.

Vragen of meer informatie over deze publicatie? Neem dan gerust contact met ons op.

Rudolphlaan 2 | 3794 MZ De Glind | Tel. (0342) 45 90 24
informatie@gezinspiratieplein.nl | www.gezinspiratieplein.nl

Auteur

Ariëne Wunderink

Medewerking

Deze factsheet is mede tot stand gekomen door de medewerking van 50 zorgaanbieders en door financiële ondersteuning van de Alliantie Kind in Gezin.

De factsheet levert een bijdrage aan de doelstellingen van de Alliantie Kind in Gezin, namelijk het inhuis plaatsen van 10.000 inhuisgeplaatste jeugdigen in 10 jaar. Voor meer informatie: www.inhuisplaatsen.nu.

